

Vrouwen te gecompliceerd? Kom nou!

INTERVIEW Caroline Criado Perez

Van medicijn tot veiligheidsriem, wc en smartphone: mannen hebben de wereld ingericht. Vrouwen hebben ze daarbij vergeten, betoogt Caroline Criado Perez in 'Onzichtbare vrouwen'.

NICOLE LUCAS

Helpt Viagra niet alleen bij erectiestoornissen, maar verlicht het ook zware menstruatiepijnen? Het zou zo maar kunnen, maar we weten het niet zeker. Volgens de Britse journaliste Caroline Criado Perez (35) is de ontwikkeling van dit medicijn een goed voorbeeld hoe vrouwen maar al te vaak en makkelijk over het hoofd worden gezien. Ze legt uit: "Viagra is eigenlijk bij toeval ontdekt. Begin jaren negentig werd het getest als medicijn tegen hartproblemen. Onderzoek op proefpersonen, allemaal mannen, wees uit dat het daarvoor niet erg effectief was, maar dat het wel een prettig bijeffect had. De onderzoekers realiseerden zich meteen dat dit heel lucratief kon zijn en dat werd het ook."

Jaren later, aldus Criado Perez, was er een Britse onderzoeker die zich afvroeg of sildenafil citraat, het actieve ingrediënt in Viagra, wellicht ook zou kunnen werken bij ernstige menstruatieklachten. "Daar hebben we nog altijd geen goed middel tegen. Als paracetamol of nurofen niet helpen, dan heb je eigenlijk niets meer."

De eerste studieresultaten waren gunstig, maar het geld raakte op. Verzoeken om subsidie voor verder onderzoek werden afgewezen met het argument dat menstruatiepijn geen belangrijk volksgezondheidsprobleem is.

Criado Perez: "Het begint er al mee dat er bij de eerste onderzoeken geen vrouwelijke proefpersonen zijn betrokken. In de VS en het VK zijn hart- en vaatziekten doodsoorzaak nummer 1 onder vrouwen. We weten ook dat hartproblemen zich bij vrouwen anders voordoen dan bij mannen en dat vrouwen vaak anders op medicijnen reageren. De helft van de bevolking buiten zo'n studie houden is dus volstrekt onverantwoord. Maar bovendien: als vrouwen wel bij de studie waren betrokken, hadden we wellicht nu iets gehad waar ook zij enorm bij gebaat waren geweest."

In uw boek 'Onzichtbare vrouwen' betoogt u dat de wereld vrouwen niet past. Wat betekent dat?

"We leven in een wereld die is ontworpen voor en door mannen. We gebruiken data die verzameld zijn rond mannen, ze houden geen rekening met vrouwenlichamen en ze houden geen rekening met het dagelijks leven van vrouwen.

"Weet je wat zo'n rare tegenstelling is? We leven in een wereld die geobsedeerd is door borsten. Maar we doen niets om ze te beschermen. Autogordels passen niet goed, het is een van de redenen waarom vrouwen veel meer kans hebben op zwaar letsel bij een auto-ongeluk. En ook bij iets als beschermende kleding, denk aan kogelwerende vesten, wordt er zelden rekening meegehouden. Ontwerpers, wetenschappers, architecten: ze concentreren zich op het lijf en de behoeften van de gemiddelde man."

Vrouwen hebben het nakijken, zo toont Criado Perez met een overvloed aan voorbeelden aan in haar boek dat onlangs in Groot-Brittannië werd bekroond met de Royal Society Science Book Prize, waarmee ze in de voetsporen trad van onder anderen de bekende natuurkundige Stephen Hawking. Het gaat over de temperatuur op kantoor, die de stofwisseling van een gemiddelde man als uitgangspunt neemt en vrouwen letterlijk in de kou laat staan. Het gaat over software voor spraakherkenning die de doorgaans hogere stemmen van vrouwen niet herkent. Het gaat over smartphones die vaak te groot zijn voor de gemiddelde vrouwenhand.

Maar het gaat ook over zaken die minder makkelijk kunnen worden geschaard onder het kopje 'een beetje ongemak, daar moet je maar aan wennen'. Zo heeft autodesign een lange geschiedenis in het negeren van vrouwen, aldus Criado Perez. Vrouwen zitten verder naar voren, omdat ze kleiner zijn. En zitten meer rechtop om over het dashboard te kunnen kijken. Maar dat geldt niet als de standaardzithouding, eigenlijk zitten ze 'fout'. De reden: auto's zijn ontworpen met crashdummy's die gebaseerd zijn op de 'gemiddelde man', die langer en zwaarder is dan de gemiddelde vrouw.

Pas in 2011 zijn de eerste vrouwelijke dummy's gekomen. In feite zijn het gewoon wat kleinere versies van de mannelijke testpoppen, waarbij geen rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld een andere verdeling van spiermassa. Bovendien worden ze alleen gebruikt op de passagiersstoel. Gevolg: vrouwen hebben meer kans op interne bloedingen en beenletsel bij een auto-ongeluk. Ze hebben bijna 50 procent meer kans op zwaar letsel, en 17 procent meer risico te overlijden. "

U raakte een snaar bij uw lezers met sanitaire voorzieningen - ze sturen u foto's van lange rijen voor de vrouwen- toiletten op vliegvelden, op stations, in theaters, terwijl de mannen zo kunnen doorlopen.

"Dat komt doordat vrouwen zich realiseren dat ze zichzelf ten onrechte de schuld hebben gegeven dat ze vaak zo lang moeten wachten. Ik deed hetzelfde. Staan die vrouwen weer aan hun haar te frutselen, dacht ik dan. Mannen reageren vaak ook zo: moeten jullie maar niet zo lang met je make-up bezig zijn. Maar dat doe je helemaal niet op de wc. Dat je daar zo lang staat, is een teken dat er met vrouwen geen rekening wordt gehouden in de openbare ruimte.

"Meestal is de vloeroppervlakte voor de mannen- en vrouwentoiletten hetzelfde, dus het lijkt eerlijk. Maar bij de mannen staan doorgaans ook urinoirs die minder plek innemen, dus hebben zij meer mogelijkheden. Hoe gaat een man naar de wc? Hij ziet dat een urinoir vrij is, ritst zijn gup open en doet zijn ding.

"Hoe gaat dat bij een vrouw? Die moet eerst kijken welke wc vrij is, deur opendoen, zich omdraaien, deur dichtdoen, kleren deels uitdoen en gaan zitten. Dat duurt langer. Als ze ongesteld zijn, moeten ze tampon of maandverband vervangen. Zwangere vrouwen moeten vaker plassen, net als vrouwen met een blaasonsteking, waar ze meer last van hebben dan mannen. Vrouwen hebben ook vaker kleine kinderen bij zich, zijn ouder of gehandicapt.

"De vraag is dus groter, het aanbod kleiner. Vandaar die rijen, het is geen hogere wiskunde, maar blijkbaar toch te moeilijk voor de ontwerpers."

Het is geen samenzwering dat vrouwen over het hoofd worden gezien, zegt u. Een schrale troost.

"Het zou makkelijker zijn als het een samenzwering was, dan was het een kwestie van slechteriken eruit, probleem opgelost. Het gaat om een oude gewoonte, die heel diep zit. Mannen zijn de norm, vrouwen de afwijking. Ons denken en handelen is doordrenkt van het idee 'een man-tenzij-anders-is-vermeld'. Daar moeten we ons van bewust zijn. Het gekke is wel dat de vraag wie schuldig is, steeds weer opduikt. Het lijkt me zinvoller om te constateren dat die bias (vooringenomenheid) er is, en vervolgens te kijken wat we er aan kunnen doen.

"Wat mij wel enorm ergert, zijn de excuses die steeds worden gebruikt om die bias te verdedigen. Dat zie je zeker in de gezondheidszorg. Medicijnen en behandelingen worden in overgrote mate getest op mannen. Het vrouwelijk lichaam is zo ingewikkeld, wordt er dan gezegd. De cyclus zit in de weg. Maar kom op zeg! Als je wetenschap bedrijft en je sluit de helft van de bevolking uit, dan doe je toch iets niet goed. Dan wil je niet de confrontatie aan met de wereld zoals die is. En die is nu eenmaal ingewikkeld."

In uw boek gaat het regelmatig over lichamelijke verschillen. Dit jaar publiceerde de neurowetenschapper Gina Rippon 'The Gendered Brain', waarin zij benadrukt dat er weinig verschil is tussen mannen- en vrouwenhersenen. Hoe kunnen we die twee zaken rijmen?

"Het gekke is dat, als het om sekseverschillen gaat, er één gebied is waar wetenschappers door zijn geobsedeerd en dat zijn de hersenen. Maar doorgaans zijn ze er dan vooral op uit om te bewijzen dat daar is vastgelegd dat vrouwen voorbestemd zijn om te zorgen en mannen om geld te verdienen. Gina Rippon laat juist zien dat er niet zoiets bestaat als jongens- of meisjeshersenen. De hersenen zijn een plastisch orgaan dat kan veranderen door ervaringen en verwachtingen. En die zijn helaas voor jongens en meisjes nog altijd verschillend.

"Maar het bekken, om maar iets te noemen, verandert niet door verwachtingen. Het helpt niet om te doen alsof mannen- en vrouwenlichaam hetzelfde zijn. We ontwikkelen dingen voor mannen en laten vrouwen doodgaan. Dat is een feit."

Gaat het ook weleens goed?

"Er is een mooi voorbeeld uit Zweden. Ambtenaren in de gemeente Karlskoga kregen de opdracht hun beleid te bekijken door een genderlens. Wat bleek? Sneeuwruimen gebeurde op een seksistische manier. Het begon bij de grote verkeersaders en eindigde bij de stoepen en fietspaden. Eerst werden dus de mannen geholpen, die pakken vaker de auto. Vrouwen gaan eerder wandelen of fietsen en doen dat via een ander patroon. Ze brengen vaak eerst kinderen weg en doen na afloop van hun werk nog boodschappen. Het schema werd omgedraaid; eerst de stoep en de fietspaden, daarna de wegen. Het bleek lucratief. Voetgangers raken in de sneeuw vaker en zwaarder gewond dan automobilisten. Door een ander opruimschema nam het aantal ongelukken af. Kun je nagaan, zelfs in Zweden kon het dus beter."

Als het nu gaat om gezondheidszorg, de verdeling en waardering voor betaald en onbetaald werk, geweld of noodop- vang: vrouwen worden stelselmatig over het hoofd gezien, betoogt u. Maar we dachten toch dat de emancipatie, zeker hier, wel zo'n beetje voltooid was?

"Ik denk dat er in de jaren negentig, na de tweede feministische golf, een enorme backlash is geweest. In de tijd dat ik opgroeide wilde je absoluut geen feminist zijn. Ik ook niet.

"Het idee van de man als norm, de vrouw als afwijking, is zo verankerd in de samenleving, dat het

lastig is je daar steeds van bewust te zijn. Ik merk wel dat mijn boek reacties oproept, en dan niet alleen van vrouwen die zich erin herkennen. Ook wetenschappers nemen contact op. En alle Britse parlementariërs hebben mijn boek gekregen. Ook Boris Johnson. Maar ik kan niet garanderen dat hij het leest."

Journalist Caroline Criado Perez (1985) studeerde Engels en economie. Dankzij haar campagne kwam in 2017 Jane Austen op het Britse bankbiljet van 10 pond.

Onzichtbare vrouwen. Waarom we leven in een wereld voor en door mannen ontworpen

Prometheus; 432 blz. € 22,50

